

วิเคราะห์องค์ความรู้และสาระสำคัญของของรายวิชาขบวนการพุทธใหม่ในโลกปัจจุบันของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตขอนแก่น

An analytical study the essence and knowledge of Neo-Buddhist Movements in Contemporary World of students of mahachulalongkornjavidyalaya University khonKaen Campus

โดย พระมหามิตร รุติปัญญา, ผศ.ดร.

สังเคราะห์โดย: ดร.อภิษฎา ศรีเครือตง

สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

ภายในฉบับนี้:

วัตถุประสงค์การวิจัย

แนวคิดทฤษฎี

เครื่องมือและวิธีการ

ผลการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับ

วิจารณ์

ขบวนการพุทธใหม่ในโลกปัจจุบัน (Neo-Buddhist Movements in Contemporary World) เป็นการดำเนินกิจกรรมทางพุทธศาสนาให้เคลื่อนไหวไปได้และแสดงบทบาทที่เหมาะสมในสภาพการเปลี่ยนแปลงที่มีความซับซ้อนและทุนนิยมขบวนการพุทธศาสนาปรากฏการณ์และมีปฏิกริยาต่ออิทธิพลต่อคนในยุคใหม่ อาทิการตีความคัมภีร์ตามตัวอักษร เพราะผู้นำขบวนการดังกล่าวจำนวนไม่น้อยได้รับการศึกษาแบบสมัยใหม่ในปัจจุบันบทบาทของขบวนการพุทธศาสนาได้กลายเป็นปรากฏการณ์ทางพุทธศาสนาที่

เด่นชัดที่สุดโลกาภิวัตน์ก็มีส่วนไม่น้อยในการสร้างความเติบโตใหญ่ให้แก่ขบวนการพุทธศาสนา

กระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไม่เพียงช่วยให้เป็นกระตุ่นให้กับการขยายขอบเขตของขบวนการพุทธใหม่เท่านั้น หากยังมีส่วนอย่างมากในการทำให้ขบวนการศาสนาอื่น ๆ ที่มีความเข้มข้น รุนแรงน้อยกว่าเติบโตขึ้นทั่วโลกด้วย

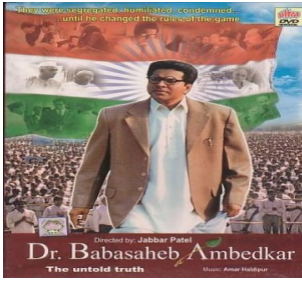

- ในยุคปัจจุบันได้มีความหลากหลายในการเผยแผ่ด้านศาสนาหนึ่งในนั้นก็คือพระพุทธศาสนาการได้มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบใหม่ ที่เกิดขึ้นรูปแบบขององค์กร การตีความคำสอนแนวใหม่วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแบบใหม่ที่กำลังได้รับความนิยมในสังคมโลกปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้และสาระสำคัญของรายวิชาขบวนการพุทธใหม่ในโลกปัจจุบัน
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ความรู้และประยุกต์ในการเรียนการสอนรายวิชาขบวนการพุทธใหม่ในโลกปัจจุบัน

“จุดสำคัญที่สุดที่โครงการจะเน้นให้พวกเราได้รับนั้นมิใช่ความสุขใจที่พวกเราจะได้รับจากการไหว้เทวรูปในโบสถ์แต่อย่างใดจะเน้นให้เห็นข้อเท็จจริงง่าย ๆ ว่าวันนั้นมิได้ดังที่พวกเราเห็นที่พวกเขาพากันไปกราบไหว้ด้วยเหตุนี้เองพวกเราจึงขอคัดค้านอย่างเต็มที่เกี่ยวกับความเชื่อที่ว่าไม่มีเหตุผลที่กีดกันไม่ให้พวกเราเข้าไปในวัดเช่นเดียวกับพวกฮินดู”

แนวคิดและทฤษฎี

ดร. เอ็ม เบ็ด ก้า ร กับ พระพุทธศาสนา

การปฏิญาณตนเป็นชาวพุทธ ๕ แสนคน เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๐ (๒๔๙๙ของไทย) นั้น มีพระภิกษุอยู่ในพิธีร่วมเป็นสักขีพยานด้วย ๓ รูป คือ พระสังฆรัตนเถระ (Ven. M. SangharatanaThera) พระสังฆธราตีสสะเถระ(Ven. S. SaddrattissaThera) และพระปัญญาันทะเถระ (Ven. Pan-

nanandThera) หลังจากปฏิญาณตนเป็นพุทธมามกะแล้ว ท่านกล่าวว่า “ข้าพเจ้าเกิดมาจากตระกูลที่นับถือศาสนาฮินดู แต่ข้าพเจ้าจะขอตายในฐานะพุทธศาสนิกชน พระพุทธศาสนาเท่านั้นที่ปฏิเสธระบบวรรณะ และคนบางคนไม่มีเหตุผลจะโจมตี พระพุทธศาสนา หรือไม่มีเหตุผลมาหักล้างคำสอนได้ ก็อ้างเอาอย่างหน้าด้านๆ ว่า ศาสนาพุทธเป็นศาสนาของพวกนอกรวรรณะ”พุทธ

ศาสนาได้อำนวยสุขให้ทุกคนโดยไม่เลือกหน้า โดยไม่เลือกว่าเป็นวรรณะ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร ความจริงข้าพเจ้าต้องการ เปลี่ยนศาสนาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๐ แต่เหตุการณ์ยังไม่อำนวย ข้าพเจ้าขอกล่าววาระบบวรรณะควรจะสูญไปจากอินเดียเสียทีเดียวแต่ตราบดีที่ยังมีผู้นับถือพระเวทอยู่ระบบนี้ก็ยังคงอยู่ กับอินเดียตลอดไป อินเดียก็จะได้รับความมรณะทุกข์ ความเสื่อมโทรมตลอดไปเช่นกัน พวกพราหมณ์พากันจงเกลียดจงชังพระพุทธศาสนา แต่หารู้ไม่ว่าพระสงฆ์ในพุทธกาล ๙๐ % เป็นคนมาจากวรรณะพราหมณ์ทั้งสิ้น

พระพุทธศาสนาสายทิเบต นิกายวัชรยาน มีอยู่ ๔ นิกายใหญ่ คือ นิกายหมวกแดง นิกายหมวกขาว นิกายหมวกดำ นิกายหมวกเหลือง แต่ละนิกายนั้นไม่ยุ่งเกี่ยวกับกัน

พระพุทธศาสนาสายทิเบต นิกายวัชรยาน (องค์ดาไล ลามะ)

นิกายวัชรยาน หรือ มหายาน พิเศษนี้ เป็นพุทธศาสนา มหายานนิกายหนึ่งในแบบลัทธิตันตระ ซึ่งแพร่หลายอยู่ในประเทศอินเดีย (ในรัฐชัมมู, รัฐกัซมีร์, รัฐสิกขิม), เนปาล, ภูฏาน, ทิเบต, ปากีสถาน และมองโกเลีย แบ่งออกเป็น 4 นิกาย คือ ๑. นิกายฉินยงมาปะ หรือ นิกาย

- หมวกแดง
 - ๒. นิกายคากิว หรือ นิกายผ้าขาว
 - ๓. นิกายสักกยะ หรือ นิกายสักเจีย
 - ๔. นิกายกาทัม และ นิกายเกลูปะ หรือ นิกายหมวกเหลือง
- องค์ดาไล ลามะ**
ผู้นำรัฐบาลพลัดถิ่นของทิเบตที่

พยายามต่อสู้เพื่อเอกราชของทิเบตบนฐานของอหิงสธรรม (non-violence) และเป็นผู้เสนอแนวคิดเรื่องความรับผิดชอบระดับสากล (universal responsibility) บนฐานของจิตใจที่มุ่งหวังประโยชน์สุขเพื่อผู้อื่น (altruistic mind)

ผมปฏิเสธที่จะใช้คำว่า “พุทธศาสนา” ผมไม่เคยใช้คำว่า “ศาสนา” กับเรื่องคำสอนของพระพุทธเจ้า เกี่ยวโยงไปถึงสำหรับผมแล้ว พระพุทธองค์ไม่เคยก่อตั้งสถาบันศาสนา พระพุทธเจ้าไม่เคยสอนพุทธศาสนา พระองค์ไม่เคยทำให้ใครเป็นพุทธศาสนิกชนแม้แต่คนเดียว **สัตยานารายัน โกเอ็นก้า**

สัตยานารายัน โกเอ็นก้า

ท่านสัตยา นารายัน โกเอ็นก้าย้ายอยู่เสมอว่าการทำ วิปัสสนาจะทำให้ท่านมี สุขภาพจิตที่ดี จิตใจของท่าน จะสงบเย็น ท่านจะมีชีวิตที่ เจริญรุ่งเรือง ราบรื่น มี

ความสัมพันธ์อันดีกับสมาชิก ในครอบครัว มีความสัมพันธ์อันดีกับคนอื่นๆ ในสังคม ดังนั้น วิปัสสนาจึงเป็นวิถีในการดำเนินชีวิต พระพุทธเจ้าไม่เคยสอนลัทธิหรือศาสนา

ใดๆ ในพุทธพจน์ทั้งหมด รวมทั้งอรรถกถาทั้งหลาย ซึ่ง รว ม แ ล้ ว หล า ย พ ัน หน้ากระดาษ ไม่เห็นมีคำว่า “พุทธศาสนาพุทธ”

สัตยานารายณ์ โโกเอ็นก้า

คำทั้งหมดนี้ล้วนเกิดขึ้น
ภายหลังเมื่อคำสอนของ
พระองค์เริ่มลงหลักปักฐาน
แล้ว การที่ใช้คำว่า “พุทธ
ศาสนา” แทนที่จะทำให้
คุณค่าคำสอนเพิ่มขึ้นกับเป็น
การลดทอนคุณค่าคำสอน
ของพระพุทธองค์ลงไป สิ่ง
เหล่านี้เคยเป็นคำสอนสากล

แต่คำเรียกเหล่านี้ทำให้เกิด
การแบ่งแยกเป็นลัทธินิกาย
ศาสนา รวากับจะบอกว่า
พุทธศาสนามีไว้เพื่อชาวพุทธ
เพียงเท่านั้น เช่นเดียวกับ
ศาสนาฮินดูก็เพื่อชาวฮินดู
ศาสนาอิสลามก็มีไว้เพื่อคน
มุสลิมเท่านั้น หากมีไว้เพื่อ
มนุษย์ทุกคนไม่

หลวงพ่อบุชา

สำนักหนองป่าพง

ท่านสอนด้วยวิธีการมอง
เข้าหาตัวเองและ
เปรียบเทียบตัวเองกับ
ธรรมชาติว่าโดยความเป็น
จริงแล้วเราจะต้องเรียนรู้

ธรรมที่มีอยู่ในเราให้ดี
เสียก่อน อย่ามองให้ไกล
ตนมากนักเพราะธรรมนั้น
อยู่ในตัวคนเรานี่เอง วิธีการ
ของท่านนั้นได้ใช้รูปแบบ
ของสมณะและวิปัสสนาใน
การกระทำให้ดู สมณะและ
วิปัสสนานั้นท่านยังต้อง
อาศัยศีล สมาธิและปัญญา

หลวงพ่อบุชชา สัทธา

สำนักสวนโมกขพลาราม

จะเน้นไปที่การกระทำของผู้
นั้นผลเกิดจากการกระทำ
ของผู้ใด ผู้นั้นต้องได้รับอย่าง
แน่นอนและยุติธรรม ไม่มี
ใครอาจสับเปลี่ยน ตัวผู้ทำ
กับ ตัวผู้รับ หรือมีอำนาจ
เหนือกฎอันนี้ได้ นี้เรียกว่า
ลัทธิกรรม มีเป็นหลักสั้นๆ
ว่า สัตว์ทั้งหลาย มีกรรมเป็น
ของตน สัตว์ทั้งหลายหมุนไป
ตามอำนาจเก่าเราเรียก
ความเกี่ยวพันอันนี้กันว่า
สังสารวัฏ หรือสายกรรม

เอ็มเบ็ดการ์

(B.R.Ambedkar)

ผู้ต่อสู้เพื่อให้ยกเลิก

ระบบวรรณะในสังคม

อินเดียโดยชักชวนชน

ชั้นต่ำต้อย

(ศูทร/อหิวสูทร)

ให้หันมานับถือ

พระพุทธศาสนาใน

ฐานะเป็นศาสนาที่ให้

ความเสมอภาคทาง

สังคม

อนาคาริก ธรรมปาละ

เรียกร้องพระพุทธศาสนา

นากลับคืนมาตุภูมิ

โกเอ็นก้า” (สัตยา

นารายณ์ โโกเอ็นก้า

(S.N. Goenka)

ผู้นำวิปัสสนากับคืนดิ

นแดนมหาภารตเพื่อ

สุขภาพจิตที่ดีของปร

ะชาชน

วิธีดำเนินการวิจัย วิธีศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การสรุปเนื้อหาและการตีความ

การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสรุปเนื้อหาและการตีความ แล้วนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis)

ผลการวิจัยพบว่า ขบวนการพุทธในโลกปัจจุบันทั้งในประเทศและนอกประเทศมักจะเกิดขึ้นด้วยความวิกฤตทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม หรือมากกว่านั้นเป็นภาวะวิกฤตจากภัยสงคราม ภายในประเทศที่นำมาศึกษาได้แก่ สำนักวัดหนองป่าพง (หลวงพ่อบุชา สุภทฺโท) สำนักสวนโมกขพลาราม (หลวงปู่พุทธทาสภิกขุ) ส่วนต่างประเทศ ได้แก่ เอ็มเบ็ดการ์ (B.R.Ambedkar) ผู้ต่อสู้เพื่อให้ยกเลิกระบอบวรรณะในสังคมอินเดีย โดยชักชวนชนชั้นต่ำต้อย (ศูทร/อหิวสฺย) ให้หันมานับถือพระพุทธศาสนาในฐานะเป็นศาสนาที่ให้ความเสมอภาคทางสังคม อนาคตกริ ธรรมปาละ เรียกร้องพระพุทธศาสนากับคินมาตุภูมิและท่านโกเอ็นก้า” (สัตยา นารายัน โกเอ็นก้า (S.N. Goenka) ผู้นำวิปัสสนากับคินดินแดนมหาภารตเพื่อสุขภาพจิตที่ดีของประชาชน องค์ดาไล ลามะ ผู้นำรัฐบาลผลิตถิ่นของธิเบตที่พยายามต่อสู้เพื่อเอกราชของธิเบตบนฐานของอหิงสธรรม (non-violence) และเป็นผู้เสนอแนวคิดเรื่องความรับผิดชอบระดับสากล (universal responsibility) บนฐานของจิตใจที่มุ่งหวังประโยชน์สุขเพื่อผู้อื่น (altruistic mind)

องค์ความรู้ที่ได้จากวิจัย

องค์ความรู้ในด้านประยุกต์ใช้

องค์ความรู้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้พบว่าวิชาขบวนการพุทธใหม่ในโลกปัจจุบัน เป็นขบวนการที่นำเสนอรูปแบบการนำหลักพุทธธรรมมาอธิบายในแนวสร้างความสัมพันธ์ได้กับชีวิตจริง เน้นการอยู่อย่างมีความสุขในชีวิตปัจจุบัน

องค์ความรู้ในด้านประสบการณ์เชิงคุณภาพ:

นิสิตได้รู้และเข้าใจขบวนการพระพุทธศาสนาแนวใหม่ นิสิตสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแบบใหม่ได้พร้อมทั้งแสดงแนวคิดเห็นเกี่ยวกับขบวนการพุทธใหม่ ว่าอยากให้ทุกสำนักตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลาอยู่ในขณะนั้นได้ปรับตัวให้ทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้เหมาะสมเพื่อปกป้องรักษาพุทธศาสนาด้วยการส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นไปในทางสร้างสรรค์และก่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน

วิจารณ์

ในยุคปัจจุบันได้มีความหลากหลายในการเผยแผ่ด้านศาสนาหนึ่งนั้นก็คือพระพุทธศาสนาการได้มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบใหม่ ที่เกิดขึ้นรูปแบบขององค์กร การตีความคำสอนแนวใหม่ วิถีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแบบใหม่ที่กำลังได้รับความนิยมในสังคมโลกปัจจุบัน ขบวนการพุทธใหม่มีทั้งที่เป็นประโยชน์และผลกระทบต่อพระพุทธศาสนาดั้งเดิม

เอกสารอ้างอิง

พระราชธรรมมุนี (เกียรติ สุกิตติ), **จดหมายเล่าเรื่องอนาคตกริ ธรรมปาละ**, กรุงเทพมหานคร: ๒๕๔๓.
 พระไพศาล วิสาโล. **พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤติ**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์, ๒๕๔๖.
 พระไพศาล วิสาโล. **พลวัตของศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์**. อ้างใน Armstrong. Karen **The Battle for God**. New York: Ballantine Books,

2002.

พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล (เกษนคร). **ขบวนการพุทธใหม่ในประเทศไทย**. (Neo-Buddhist Movements in Thailand). **สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์**. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยประจำปี ๒๕๕๒.